

NUMMER 6 | NOV 2020

PDNMAGAZINE

Nu iets doen aan
je pensioen.
Hoe weet ik of ik
straks genoeg heb?

Een nieuwe
pensioenovereenkomst:
wat betekent dat?

INHOUD

07 NU IETS DOEN AAN
JE PENSIOEN

De pensioenregeling van PDN is zeker goed te noemen. Toch wil dat niet zeggen dat jouw pensioen dan ook goed zal zijn.

06 VERTEL JOUW
VERHAAL

08 VROEGER OF LATER

Michel Ubachs en Ivo Nelissen praten over pensioendromen en hoe je ze kunt laten uitkomen.

15 VRAAG HET AAN META

12 IN GESPREK MET
REIN PIKAART, ASP.
BESTUURSLID PDN

Rein vertelt over de rollen die hij vervulde bij DSM, over het pensioenakkoord en over zijn ervaring als bestuurder bij diverse pensioenfondsen.

19 BROODJE AAP
PENSIOEN

16 DE PENSIOENREIS
VAN JOHN VAN
ENGELEN

Voormalig bestuurslid John van Engelen neemt ons mee op een historische reis.

20 COLUMN BLIK OP DE
TOEKOMST

Nog een paar weken en dan sluiten we 2020 alweer af. Een bijzonder jaar waarin een virus van de ene op de andere dag de wereld domineerde. Was er iemand die dat voorspelde toen we op 1 januari het nieuwe jaar inluiden? Misschien kan deze toekomstvoorspeller dan ook even vertellen wat 2021 voor ons in petto heeft?

Is het slim om voor volgend jaar een zomervakantie te boeken? Is het handig om nu van baan te switchen? Kunnen we een feestje plannen voor over een paar maanden? Zelfs de dag van morgen kunnen we niet voorspellen. We kijken vooruit, maar weten niet precies hoe die toekomst eruit ziet.

Dat is wat veel jongeren ook roepen als het om pensioen gaat: "Het duurt nog zo lang, er kan nog zoveel veranderen." En dat klopt. Moeten we ons dan maar niet voorbereiden op de toekomst? Moet je dan maar helemaal niet met pensioen bezig zijn als je jong bent? Nee, natuurlijk niet, want dan kom je straks voor nog meer verrassingen te staan. Je kunt je namelijk op een aantal dingen wél voorbereiden, ook als het om pensioen gaat. Zo zijn er momenten in je leven waarop het goed is om je pensioen te checken. De campagne 'Nu iets doen aan je pensioen' vertelt je daar meer over. Je vindt er in dit magazine een artikel over.

TOEKOMST- VOORSPELLER GEZOCHT

Je kunt je op onzekerheden ook voorbereiden door 'wat als'-scenario's te bedenken. Zo steek je een paraplu bij je voor als het straks gaat regenen en sluit je een brand- of diefstalverzekering af voor als... Die 'wat als'-scenario's zie je vanaf dit jaar ook op je pensioenoverzicht, je UPO. We tonen je te verwachten pensioenbedrag in 3 scenario's: als het meezit, als het tegenzit en een te verwachten scenario. We kunnen niet precies voorspellen hoe de economie zich gaat ontwikkelen en wat beleggingen gaan opleveren. Toch willen we je wel laten zien dat je pensioen kan mee- of tegenvallen als het beter of slechter gaat met de economie.

We weten niet wat de toekomst brengt en de grote toekomstvoorspeller heeft zich ook nog niet gemeld bij ons. Maar ook als de eindbestemming onbekend is, kun je goed voorbereid op reis gaan. Misschien zelfs wel beter.

Veel leesplezier,
Ilona, Jacqueline, Karin, Mark, Maurice & Monique

Een nieuwe pensioenovereenkomst: wat betekent dat?

Per 1 januari 2021 loopt de huidige pensioenovereenkomst af. Dat betekent dat sociale partners voor die tijd een akkoord moeten bereiken over een nieuwe pensioenregeling. Dat is gelukt. De partijen aan de onderhandelingstafel - de 4 vakbonden (FNV, CNV, Synergo-vhp en De Unie) en DSM als werkgever - bereikten een resultaat. De afspraken zijn aan PDN voorgelegd met de vraag of het pensioenfonds ze kan uitvoeren. We hebben online, via Teams, een gesprek met Roel Mesters, director total rewards bij DSM die namens de werkgever aan de onderhandelingstafel zat, en met Hettie Kijzers, vakbondsbestuurder FNV.

Lastige omstandigheden

"De omstandigheden waaronder deze onderhandelingen voerden, waren best lastig voor alle partijen", start Roel het gesprek. "Dat heeft enerzijds te maken met de ongunstige economische situatie op dit moment. Pensioen staat onder druk. Niet alleen bij PDN, maar landelijk. Eenvoudig gezegd: je krijgt op dit moment minder pensioen voor elke

euro die je inlegt, omdat de kostprijs van pensioen nu hoger is. Dat maakt het lastig in de pensioenonderhandelingen. Een ander aspect is dat er ontzettend veel in beweging is op pensioengebied. Er ligt een landelijk pensioenakkoord. We staan aan de vooravond van een pensioenstelselwijziging. Er zijn nog veel onzekerheden die ons niet hielpen in het onderhandelingstraject."

Geen mooi verhaal

"Het is moeilijk om onze leden te laten stemmen, want wat is het alternatief?", voegt Hettie toe. "We hebben gewoon geen mooi verhaal. Al jarenlang staat er druk op pensioenen en moeten we stapjes terug zetten. Daarin hebben wij geen keuze. Het is voor ons ook veel leuker om een positief verhaal te brengen waarin het allemaal goed gaat

met de pensioenen. Het is daarnaast een complex verhaal. We zijn gebonden aan deadlines. PDN heeft 3 maanden nodig voor het inregelen van de wijzigingen die eraan komen, hoe die er ook uitzien. Dat betekent dat wij net op tijd onze gezamenlijke punten inleverden en aan PDN vroegen of het pensioenfonds ze kan uitvoeren."

We bespreken met Hettie en Roel de gemaakte keuzes en de belangrijkste afspraken uit de nieuwe pensioenovereenkomst.

Een lagere pensioenopbouw in de nieuwe pensioenovereenkomst

Je werkgever zet 24% van je salaris opzij voor je pensioen. Dat is de pensioenpremie. Als medewerker betaal je een klein gedeelte van die 24%, je werkgever betaalt het grootste deel. In de nieuwe pensioenovereenkomst blijft de premie hetzelfde, maar door de lage rentestanden is de kostprijs voor pensioen fors gestegen. Als de premie hetzelfde blijft en pensioen duurder is, krijg je dus minder pensioen. Dat betekent dat je pensioenopbouw in de nieuwe pensioenovereenkomst lager is. Roel en Hettie leggen uit waarom de sociale partners deze keuze maakten.

Roel: "Voorafgaand aan het onderhandelingstraject spraken we al af dat de pensioenpremie niet wijzigt en 24% blijft. Dat was het voorstel van de vakbonden en wij gingen daarin als werkgever mee. Op dit moment gaat 24% van je totale salaris naar pensioen. Dat is aanzienlijk. We wilden niet nóg meer salaris opzij zetten voor pensioen."

Hettie: "Als vakbonden spraken we in overleg met onze leden af om in het CAO-overleg te zorgen voor mooie loonsverhogingen. We wilden dat overleg niet laten domineren door de pensioenregeling. Die loonsverhogingen zijn gelukt en die willen we nu niet inruilen om de pensioenopbouw te verhogen. We hadden overigens natuurlijk geen 'nee' gezegd tegen een vrijwillige bijstorting door DSM." "We keken met alle partijen naar de beste route, waarbij je voor het geld

dat je inlegt het meeste pensioen krijgt. Daarover dachten we exact hetzelfde", vult Roel aan.

Pensioenopbouw in geld

Het pensioen dat je vanaf 2021 opbouwt, daalt van 1,738% naar 1,4%. Bij een jaarsalaris van 50.000 euro bouw je bruto per maand 12 euro minder pensioen op. Bij een jaarsalaris van 80.000 euro is dat bruto per maand 20 euro minder.

Looptijd nieuwe pensioenovereenkomst

De looptijd van de nieuwe pensioenovereenkomst is 2 jaar. Roel legt uit waarom. "Alle partijen zijn het erover eens dat deze overeenkomst met een verlaagde pensioenopbouw voor de deelnemers zo kort mogelijk moet duren. We willen het liefst snel over naar een nieuwe pensioenregeling onder het nieuwe pensioenstelsel. Dat is alleen een complex en ingewikkeld traject. We spraken uitgebreid over de snelheid waarmee we overkunen naar het nieuwe pensioenstelsel en onder welke voorwaarden. Drie maanden voordat de nieuwe pensioenovereenkomst afloopt (1 januari 2023), hopen we als sociale partners een nieuwe regeling te hebben die voldoet aan de uitgangspunten van de - nu nog niet bekende - nieuwe pensioenregels. Is dat niet het geval, dan bepalen we of we andere keuzes moeten maken of dat we deze nieuwe pensioenovereenkomst nog een jaar verlengen."

Andere onderhandelpunten

"Deze overeenkomst is een tussenovereenkomst richting het nieuwe pensioenstelsel. We wilden zo min mogelijk zaken wijzigen en alleen de noodzakelijke dingen", licht Roel toe. "Een belangrijk onderhandelpunt was het opnieuw goed regelen van het nabestaandenpensioen. We verschilden daarover niet van visie en vonden het allemaal belangrijk om dit goed te regelen. Dat is gelukt. Het nabestaandenpensioen blijft stabiel. Als een collega overlijdt, ontvangen de partner en de kinderen geen lager bedrag in deze tussenfase van 2 jaar. Daarnaast zijn er vanaf nu ruimere keuzemogelijkheden voor

deeltijdpensioen. En komt er een mogelijkheid voor een vrijwillige bijspaarregeling."

Neem je eigen verantwoordelijkheid

"Het wordt steeds belangrijker dat deelnemers hun eigen verantwoordelijkheid nemen", benadrukken Hettie en Roel. "We hebben nog steeds een goede pensioenregeling", zegt Roel. "Maar ze staat wel onder druk. Het is belangrijk je te verdiepen in je pensioen en te checken of je straks genoeg pensioen hebt. Als je 35 bent, ben je daar waarschijnlijk nog niet mee bezig. Toch is het ook op die leeftijd belangrijk een financiële planning te maken en daarbij eveneens te kijken naar de periode ná je pensioen. Niet alleen PDN, maar ook de werkgever moet medewerkers daarvan bewustmaken."

Hettie: "We zien deze overeenkomst als een tijdelijke pas op de plaats. We willen over 2 jaar weer terug naar het niveau van nu. Het is voor ons als vakbond geen uitgangspunt dat deelnemers zelf hun pensioen beter moeten regelen. Ze moeten nu wel de afweging maken of ze het accepteren om 2 jaar minder pensioen op te bouwen. Als ze dat niet kunnen en ze willen hun opbouw verhogen, dan kunnen ze deelnemen aan een vrijwillige bijspaarregeling."

Roel: "Een aantal structurele dingen maakt dat pensioen onder druk staat. Ik denk dat het heel goed is dat deelnemers nu de mogelijkheid krijgen om extra bij te sparen. Ik wil dat deelnemers veel breder naar hun pensioen kijken. Is het bijvoorbeeld verstandig om extra geld in te leggen in je pensioen of moet je je huis sneller aflossen? Heb je andere lasten die je kunt afbouwen? Maak een financiële planning waarin je ook je inkomen en uitgaven na pensionering meeneemt."

Hettie: "Wat ik ook vaak hoor, is dat als mensen zo'n financieel plaatje maken, ze ineens heel verrast zijn en andere keuzes maken. Dan kunnen ze bijvoorbeeld eerder met pensioen dan verwacht."

Aangesloten ondernemingen

De pensioenafspraken die DSM met

Roel Mesters en Hettie Kijzers

de vakbonden maakt, gelden ook voor de andere ondernemingen (ex-DSM bedrijven) die bij PDN zijn aangesloten. "De aangesloten ondernemingen volgen één op één de pensioenregeling van DSM. Formeel voeren DSM en de vakorganisaties het overleg. Aan werkgeverszijde is wel veelvuldig contact met de aangesloten ondernemingen om ze te informeren over de ontwikkelingen. We kennen hun wensen en belangen en die nemen we mee", antwoordt Roel. "Bij de vakbonden hebben de aangesloten ondernemingen dezelfde zeggenschap als DSM. Bij de komende wijziging van het pensioenstelsel intensiveren we het contact met onze achterban. Dan gaat

het over een totaal nieuwe regeling met andere uitgangspunten en kaders. We willen onze leden dan meer betrekken bij alle wijzigingen die eraan komen", geeft Hettie aan.

Ons stinkende best

Gaan we het volgens Roel en Hettie redden om binnen 2 jaar over te gaan naar een nieuwe pensioenregeling vanuit het pensioenakkoord? "We hebben nog de optie om deze pensioenovereenkomst met een jaar te verlengen", aldus Roel. "We gaan allemaal ons stinkende best doen om het zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen. We

weten ook dat het een heel complex gebeuren is. Om de transitie te maken, moeten we heel wat ingewikkelde afwegingen maken en besluiten nemen. Niet alleen de CAO-partijen, maar ook het pensioenfonds zelf en de organen daaromheen hebben daarin een rol."

Hettie en Roel sluiten het gesprek af met de boodschap dat het belangrijk is om als deelnemer kritisch te blijven. "Je moet vooral niet achterover leunen en denken dat het allemaal voor je wordt geregeld. Als je het niet weet of begrijpt, vraag het dan. Blijf meedenken, wees alert en vertrouw op je gezonde verstand."

Vertel jouw verhaal

Ben jij gepensioneerd en wil je ons graag iets vertellen over je pensioenreis? Misschien heb je een hobby waarover je iets kwijt wilt, ben je geëmigreerd of heb je een eigen bedrijf. Of je hebt een heel ander verhaal of tips die je wilt doorgeven aan de jongere generatie. We plannen graag een afspraak met je in om naar je verhaal te luisteren. Samen met een of meer foto's publiceren we dit in PDN Magazine bij de rubriek 'De pensioenreis van...'. Leuk voor je oud-collega's die zich afvragen hoe het met je is. Mooi om te laten zien aan je familie.

Neem contact met ons op via redactie.pdn@dsd.com of bel met 06-83642648. Misschien staat jouw verhaal dan wel in de volgende editie van PDN Magazine.

Nu iets doen aan je pensioen

Hoe weet ik of ik straks genoeg heb?

De pensioenregeling van PDN is zeker goed te noemen. Toch wil dat niet zeggen dat jouw pensioen dan ook goed zal zijn. Dat hangt mede af van jouw persoonlijke omstandigheden. Een aantal situaties kunnen een tegenvallend pensioen veroorzaken:

Carrière

Het pensioen dat je bij PDN in de loop van de tijd opbouwt, is gebaseerd op je gemiddelde salaris. Als je flink carrière maakt, eindig je met een salaris dat veel hoger is dan dat gemiddelde. Als je levensstijl 'meegroeit' met dat salaris, is het aan te raden kritisch naar je pensioensituatie te kijken.

Tijdelijk geen pensioenopbouw of van baan gewisseld

Als je bij een vorige werkgever of als ZZP-er geen pensioen opbouwde, kan je totale pensioen tegenvallen. Dat is ook het geval als je wat langer bij een werkgever werkte met een minder goede pensioenregeling. Benieuwd naar je totale pensioen tot nu toe, dus ook bij andere werkgevers en je AOW? Kijk dan op mijnpensioenoverzicht.nl.

Echtscheiding

Bij een echtscheiding kan een deel van je opgebouwde pensioen naar je ex-partner gaan. Daardoor wordt jouw pensioen lager.

Parttime werken

Wil je in de toekomst minder gaan werken? Dat heeft invloed op je pensioenopbouw. Wil je weten wat parttime werken betekent voor je pensioen? Ga dan naar de PDN-website en klik op 'Inloggen'.

Inkomsten en uitgaven

Verwacht je dat je nog hoge lasten hebt als je met pensioen gaat? Bijvoorbeeld een hypotheek of studerende kinderen? Op de website van PDN vind je onder de tegel 'Genoeg pensioen' een handige tool die je helpt je inkomsten en uitgaven naast elkaar te zetten.

'Nu iets doen aan je pensioen' is een initiatief van de Pensioenfederatie. Namens de pensioenfondsen wil ze jongeren bewustmaken van het feit dat pensioen nu ook al een rol speelt in hun leven. Op nuietsdoenaanjepensioen.nl staan handige checklists en stappenplannen wanneer je je pensioen moet checken en waarop je dan moet letten.

Heb jij de nieuwe Pensioenchecker-app al gedownload?

Op een eenvoudige manier je inkomen voor later checken? Dat kan nu ook via een app die je kunt downloaden in de App Store of via Google Play.

Hoe werkt de Pensioenchecker-app?

- Log in met je DigiD.
- Je ziet je netto maandbedrag aan AOW en pensioen.
- Bekijk wat eerder stoppen met werken voor je betekent. <Klik op het icoon 'Eerder stoppen?'>
- Ontdek wat extra sparen je oplevert. <Klik op het icoon 'Verhogen?'>

De Pensioenchecker-app is een initiatief van de pensioensector.

Vroeger...

Wie: Michel Ubachs

Leeftijd: 73

Functie: Adjunct-directeur fiscale zaken (Fiscal Affairs)

Ging met pensioen: in 2011, op 64-jarige leeftijd

Wat kun je over jezelf vertellen?

"Tot en met juni dit jaar zat ik in het bestuur van PDN. Ik lees dagelijks 2 kranten en probeer iedere dag 10 kilometer te wandelen. Ik ben waarnemend voorzitter van de heemkundevereniging en dat kost best wat tijd. Ik houd me bezig met filosofie en geschiedenis. Daar doe ik ook wat cursussen in. Op dit moment volg ik een cursus kwantumfysica en bewustzijn. Ik ben mijn hele leven ook al actief op sociaal gebied. Ik wil graag iets kunnen betekenen voor mensen die buiten hun schuld buiten de boot vallen. Mijn vrouw en ik passen één dag per week op de kleinkinderen. Dat houdt je jong."

"Ik ben ook lid van de pensioencommissies van Synergo en de VDP. Die kosten op het ogenblik, met de nieuwe pensioenovereenkomst, ook redelijk wat tijd. Ik houd van filmhuisfilms en muziek, vooral klassiek. Ik geef ad-hoc adviezen op het gebied van besturen en strategie, maar dat laatste staat op een laag pitje. Ik krijg mijn dagen te goed gevuld. Toen ik uit het bestuur ging, gaf een collega-bestuurslid me het advies het eerste halfjaar niets te doen op financieel adviesvlak of binnen verenigingen of andere gremia. Dat is me niet gelukt."

Hoe zag je pensioendroom eruit?

"Ik droomde er niet echt veel over, want ik had altijd aantrekkelijk, uitdagend en creatief werk. Je weet dat je gezien je leeftijd toch een keer moet stoppen. Ik dacht er lang over na wanneer ik dat moest doen, omdat er genoeg uitdagingen waren. Op een gegeven moment merkte ik wel dat ik niet meer de souplesse en de geestelijke verwerkingsnelheid had van vroeger."

"Het belangrijkste van gepensioneerd zijn, vond ik om geen werkstress meer te hebben. Dat mijn agenda mijn leven niet meer beheerste en dat ik een stuk van mijn persoonlijke vrijheid terugkreeg. Ik wilde een aantal dingen doen die ik net

opnoemde, zoals cursussen volgen in filosofie en geschiedenis. Ik wilde me met heemkunde bezighouden en actief zijn in de sociale sfeer. Ook wilde ik samen met mijn vrouw gaan reizen. Daar ben ik inmiddels een beetje van teruggekomen, ook vanwege corona. Ik wilde de familieboerderij opknappen en daar gaan wonen."

"Ik wil graag iets kunnen betekenen voor mensen die buiten hun schuld buiten de boot vallen."

"Wat niet op mijn agenda stond, was om bestuurslid te worden van een pensioenfonds. Ik ben gevraagd. Daarover moest ik best lang nadenken, want het bracht een bepaalde structuur aan in mijn leven die ik op dat moment niet ambieerde. Het grootste voordeel van gepensioneerd zijn, is dat je de vrijheid hebt om 'nee' te zeggen en dingen te doen die je zelf leuk vindt. Ik heb toch 'ja' gezegd, waardoor ik 27 jaar bestuurslid was. Dan tel ik niet eens de jaren mee dat ik plaatsvervangend bestuurslid was en regelmatig moest invallen. Ze gaan er vanuit dat je er 1 dag per week aan besteedt. Dat is best moeilijk als je nog werkt."

Wat heb je eraan gedaan om je droom te laten uitkomen?

"Ik volgde heel wat cursussen, onder andere bij HOVO Nederland: Hoger Onderwijs Voor Ouderen. Helaas bestaan ze in Limburg niet meer. Ik probeerde zelfs de relativiteitstheorie van Einstein te begrijpen. Ik hield me met filosofie bezig, met

kunst, bezocht heel wat musea en woonde lezingen bij over zaken die mij aanspraken. Mijn vrouw en ik reisden, maar dat is er helaas ook af en toe bij ingeschoten. De boerderij is gerenoveerd en we wonen er inmiddels bijna 6 jaar."

Hoe ziet je leven er nu uit?

"Ik kan nu alles op mijn gemak doen en mijn eigen tempo bepalen. Dat vind ik één van de grote voordelen van gepensioneerd zijn."

Wat zijn de belangrijkste veranderingen?

"Al vanaf dag 1 was er geen stress meer. Toch deed ik er minstens een jaar over om af te kicken van het ritme en de verantwoordelijkheid die ik had. Dat kostte me meer tijd dan gedacht. Ik was een redelijk druk baasje en moest mezelf een ander tempo eigen maken. Ik kwam ook in contact met mensen die een ander ritme hadden. Ik ben ongeduldig van aard. Ik probeerde mijn tempo te verlagen en aan te passen aan andere mensen."

Had je achteraf iets anders moeten/kunnen doen?

"Nee, dat zit niet in mijn aard. Ik doe iets en dat probeer ik goed te doen. Van fouten leer je. Ik kijk niet veel achterom. Het leven bestaat nu eenmaal uit een aantal onzekerheden. Ik probeer voldoening te halen uit de dingen die ik doe. Het was altijd heel belangrijk voor me om onafhankelijk te zijn in denken en doen. Dat is de rode draad in mijn leven. Mijn beroep als belastingadviseur maakte dat wel relatief makkelijk. Daar waren er te weinig van en dan heb je beroepsmatig legio mogelijkheden. Ik ben me ervan bewust dat een heleboel mensen die vrijheid en mogelijkheden niet hebben. Tijdens mijn werkzaamheden voor het pensioenfonds, beïnvloedde DSM mij nooit om als medewerker een bepaald standpunt in te nemen. Ik stelde dat altijd enorm op prijs. En ik bracht nogal eens een tegendraads standpunt in, al was het maar om de discussie niet te eenzijdig te laten zijn."

Welke tips kun je Ivo geven?

"Je kunt de huidige tijd moeilijk vergelijken met de tijd dat ik actief was. Kijk alleen al naar de veranderingen bij DSM in de afgelopen 20 jaar. DSM veranderde van een Nederlands bedrijf met meer dan 22.000 Nederlandse medewerkers in een globaal bedrijf met nu minder dan 4.000 medewerkers in Nederland. DSM, en ook jij persoonlijk, moet mee in de vaart der volkeren. Van een baan voor het leven naar het ingehuurd zijn voor een bepaalde taak, die ook nog steeds verandert. De globalisering bracht veel economisch voordeel. Of daarbij de menselijke maat niet te veel uit het oog is verloren, zal de wetenschap ná ons beoordelen. Veel mensen kunnen de ontwikkelingen niet overzien of bijhouden. Het gaat allemaal te snel voor ze."

"Misschien gelden er 2 lijnen in zijn algemeenheid:

- Zorg dat je een scenario hebt om op terug te vallen als de dingen die je doet niet meer worden gevraagd of anders worden ingevuld. Houd de ontwikkelingen op jouw vakge-

bied bij en probeer de toekomstige consequenties voor jou te overzien. Een leven lang leren, is geen loze kreet. Kijk consequent naar de veranderingen om je heen en handel tijdig.

- Probeer een financiële buffer op te bouwen. Doe bijvoorbeeld aan extra pensioensparen. Zo makkelijk als mijn generatie het had met prépensioensparen heeft de huidige generatie het niet. Dat wil niet zeggen dat er geen mogelijkheden zijn. Je kunt extra sparen, onder meer door je hypotheek af te lossen. Als je een redelijk pensioen opbouwt, kun je eerder stoppen met werken. Je kunt ook een stapje terugdoen in je huidige werk en met deeltijdpensioen gaan. Bedenk, je geestelijke en lichamelijke gezondheid is één van de belangrijkste zaken die je bezit. Aan alle keuzes zitten financiële haken en ogen. Neem de tijd en overleg daarover een keer met een onafhankelijk financieel adviseur als je de materie niet zelf beheerst. Het is geen hogere wiskunde, maar wees wel realistisch."

"Het klinkt allemaal wat clichématig, maar in mijn ogen zijn dit wel de grote persoonlijke lijnen die je in de gaten moet houden. En zakelijk: Ivo weet heus wel hoe hij dat moet aanpakken."

"Ik kan nu alles op mijn gemak doen en mijn eigen tempo bepalen. Dat vind ik één van de grote voordelen van gepensioneerd zijn."

...of later

Wie: Ivo Nelissen

Leeftijd: 41

Functie: VP Group Taxation

Wat kun je over jezelf vertellen?

"Ik woon al heel lang samen met Stéphanie, mijn Belgische wederhelft. We verhuisden 4 jaar geleden naar België en hebben 2 meisjes: een tweeling van 6 jaar. Ik begon in 2001 met werken bij Deloitte als belastingadviseur. In 2008 kwam ik in dienst bij DSM Fiscale Zaken, waar Michel toen bezig was aan zijn laatste functie. Ik werkte 2 jaar met Michel samen en in die tijd leerde ik veel van hem. Het was een nieuwe wereld voor mij. Toen Michel met pensioen ging, nam ik een deel van zijn taken over. Dat is nu 10 jaar geleden, maar het lijkt veel korter. Ik kan me nog heel goed herinneren dat als ik een uur met Michel overlegde, het 55 minuten ging over levenslessen. We waren het binnen 5 minuten eens over de inhoud. Dat vond ik heel plezierig. In de 12 jaar dat ik nu bij DSM werk, maak ik de hele transitie van de organisatie mee. Ik zat altijd in fiscale rollen met M&A-activiteiten als een rode draad door mijn carrière. Sinds oktober ben ik eindverantwoordelijk voor de fiscale afdeling. Dat brengt weer nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee."

Houd jij je bezig met pensioen?

"Ja. Ik ben breed geïnteresseerd in alles wat met financiën te maken heeft. Ik weet heel goed wat mijn eigen pensioensituatie is. Dat zit ook in de aard van mijn beroep. Ik weet ook hoe de pensioensituatie van mijn partner eruit ziet. Ik bekijk het ook vanuit de risicogedachte: hoe de pensioensituatie eruit ziet als er iets met mij gebeurt. Met name nu ik kinderen heb. Ik vind het wel moeilijk om 25 jaar vooruit te kijken. De huidige pensioendiscussie is een hele lastige. Als je de mogelijkheden hebt, moet je zelf proberen een financiële buffer op te bouwen. Dan ben je namelijk niet meer helemaal afhankelijk van bijvoorbeeld je AOW."

"Ik kijk ook naar pensioenen in bredere zin, op maatschappelijk gebied. Het is tegenwoordig gebruikelijker om van baan

"Ik ben breed geïnteresseerd in alles wat met financiën te maken heeft."

naar baan te hoppen. Daarbij is er onvoldoende aandacht voor de gevolgen voor je pensioen. Ik zie dat ook wel eens bij mensen om mij heen. Ik maak me dan zorgen of ze zich wel realiseren wat dit jobhoppen voor hun pensioen betekent, als ze straks ouder zijn. Ga je daarover pas op latere leeftijd nadenken, dan heb je geen kansen om je daarop aan te passen. Die mogelijkheden heb je nog wel als je er op jongere leeftijd aandacht voor hebt. Op het gebied van bewustwording is er nog heel wat te winnen."

Hoe ziet je pensioendroom eruit?

"Wat Michel net vertelde, klinkt fantastisch, alhoewel de relativiteitstheorie van Einstein niet op mijn lijstje staat. Mijn pensioendroom is dat mijn naasten en ik in goede gezondheid verkeren en dat ik een stukje onafhankelijkheid heb om wellicht iets eerder met pensioen te gaan. Dat ik financieel

kan voorzien in het leven dat ik wil leiden en iets kan terugdoen voor de maatschappij via bepaalde nevenactiviteiten. Nu hoop ik vooral dat onze kinderen goed terecht komen en dat ze tegen de tijd van mijn pensionering wellicht ook kinderen hebben. Samen met mijn vrouw wil ik regelmatig een reis maken en genieten van het leven, genieten in een rustiger tempo. Genieten van de kleine dingen des levens, in goede gezondheid. Meer hoeft het niet te zijn."

Heb je al wat gedaan om je pensioendroom te laten uitkomen?

"Ik heb een goeie baan. Ik houd mijn pensioensituatie goed in de gaten en ken de 'wat als'-situaties. Ik zorg dat ik mijn eigen huis op tijd aflos. Ik ben er dus wel mee bezig, maar niet heel actief. Nu ik de 40 ben gepasseerd, ga ik er wel meer over nadenken. Die leeftijd was toch een trigger voor mij. Actie nemen, blijft lastig in de dagelijkse drukte met werk, kinderen en gezin. Je moet daar echt tijd voor vrijmaken. Wat Michel zegt over dat stukje onafhankelijkheid, dat vind ik mooi. Ik wil niet te ver vooruit kijken. Vijf jaar vind ik al lang. Ik wil mezelf blijven ontwikkelen en daardoor mobiel blijven. En gezond blijven, daar valt of staat alles mee."

Heb je nog vragen aan Michel?

"Toen ik binnenkwam, zat Michel aan het einde van zijn carrière en ik stond aan het begin. Ik weet hoe hectisch zijn job was, hoe hij werd geleefd door zijn agenda en belangrijke beslissingen moest nemen. Hoe moeilijk was het toen je die agenda ineens niet meer had. En hoe kun je je daarop, als je vlak voor je pensioen staat, nog beter voorbereiden?"

"Ik had daar inderdaad wel moeite mee", antwoordt Michel. "Achteraf gezien, ben ik te lang doorgegaan in mijn baan. Als ik het opnieuw moest doen, dan had ik een aantal activiteiten veel eerder overgedragen. Die mogelijkheid boden ze mij destijds namelijk wel. Dat is ook wat ik bij vrienden zie. Ze doen eerder een stapje terug en nemen dan een meer coachende rol aan. Op die manier dragen ze een stukje kennis over."

Wat ga je anders doen naar aanleiding van dit interview?

"Ik ga niet meteen fundamenteel iets anders doen. Ik vond het superleuk om met Michel bij te kletsen. Ondanks dat ik zelf redelijk goed op de hoogte ben van mijn pensioen sta je er op dit soort momenten toch weer even bij stil. We krijgen pensioenfondsberichten via e-mail. In de grote berg informatie en de hoeveelheid e-mails die je krijgt, moet een onderwerp als pensioen meer de aandacht weten te trekken. Zo'n interview is dan een mooi moment. Hoe kunnen we die trigger voor veel

meer mensen creëren? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren meer nadenken over hun pensioen? Het heeft voor iedereen namelijk een enorme toegevoegde waarde om dat wel op tijd te doen."

"Mijn pensioendroom is dat mijn naasten en ik in goede gezondheid verkeren en dat ik een stukje onafhankelijkheid heb om wellicht iets eerder met pensioen te gaan."

“Ik zie ons fonds als een bedrijf dat werkt voor zijn deelnemers en ik realiseer me terdege dat je omgaat met de portemonnee van een ander. Alles wat je doet, raakt deelnemers financieel.”

Rein Pikaart is sinds 1 juli aspirant-bestuurslid bij PDN. We ontmoeten hem in het DSM-kantoor in Heerlen. Dat is bekend terrein voor hem, want hij werkte hier de laatste 15 jaar voordat hij met pensioen ging. Zijn loopbaan bij DSM startte in 1980. Dat dit mooie verhalen oplevert, wordt ons meteen duidelijk. Nog voordat we een vraag stellen, vertelt Rein honderduit over de ontwikkeling van DSM en de rollen die hij vervulde. We praten met hem ook over het pensioenakkoord en over zijn ervaring als bestuurder bij diverse pensioenfondsen.

Waar en hoe groeide je op?

“Ik ben in 1952 geboren. Mijn ouders waren schippers op de binnenvaart. In die tijd gingen de meeste schipperskinderen op 8-jarige leeftijd naar een schippersinternaat. Er was nog geen leerplicht voor deze groep. Je deed elk jaar 2 klassen en na 4 jaar ging je meestal terug aan boord of naar de binnenvaartschool. Een enkeling ging naar het hoger voortgezet onderwijs. Mijn ouders hadden daarover andere ideeën. Ik werd met 6 jaar aan wal gezet en kwam bij een vreemd gezin in de kost. En zo groeide ik op in Grevenbicht, op een boerderij. Na de hbs in Rotterdam ging ik naar de Technische Universiteit in Delft, waar ik chemische technologie studeerde. Tijdens mijn studie woonde ik in Rotterdam bij mijn ouders. Ze waren in het begin nog doordeeweeks op het schip, totdat het bedrijf werd gesaneerd. Ik voor zelf ook een aantal jaren mee op de ‘Johanna’.”

Hoe zag je carrière bij DSM eruit?

“In 1980 startte ik bij de Centrale Research Organisatie (later DSM Research) waar toen nog houten labzalen waren. Stanyl was in die tijd net in ontwikkeling. Mijn eerste dienstreis naar Velp ging ik met mijn eigen auto. Dat was niet volgens de regels en het werd in eerste instantie niet vergoed. Je moest met de trein. De truc was om een zak polymeer in de auto te gooien. Dan had je wat te vervoeren en paste het wel binnen de regels.”

“Na het vervullen van meerdere managementfuncties werkte ik vanaf 1999 tot aan mijn pensioen in 2015 bij Corporate Human Resources. Eerst als Vice President Executive Compensation en vanaf 2012 als Vice President HR projects en Mergers & Acquisitions. Van een technische functie bij DSM Polyethylenes naar arbeidsvoorwaarden voor executives en expats was een hele verandering. In die functie raakte ik ook betrokken bij pensioenen. Als wereldwijd verantwoordelijke voor de beloningsstrategie - inclusief pensioenen - en het contractmanagement voor DSM executives en expats zag ik zo'n 1.000 executives komen en

gaan. DSM veranderde in die tijd enorm. Door mijn positie dichtbij de raad van bestuur was ik bij meer dan 35 (potentiële) acquisities en desinvesteringen betrokken. Ik leerde veel culturen kennen en kwam in aanraking met andere, internationale, pensioensystemen. Dat was leerzaam. In de laatste jaren deed ik ook alle pensioenonderhandelingen namens DSM met kopende en verkopende partijen, vaak met een (mogelijk) grote impact voor alle betrokkenen. Dankzij deze activiteiten, in combinatie met mijn bestuursfuncties, kon ik in de USA en de UK een basis leggen voor een verdere aanpassing van de DSM-pensioensituatie.”

Welke bestuurservaring heb je bij pensioenfondsen?

“Ik werd in 2007 gevraagd als bestuurder van het DSM UK Pension Fund in Engeland en 2 jaar later ook bij de DSM USA pensioenfondsen, de USA DB en DC Mastertrust. Bij PDN was ik van 2008 tot 2016 bestuurslid namens de werkgever. Ik zat onder andere in de commissie Klachten en Geschillen, het referentschap Actuarieel en een werkgroep Strategie.”

Hoe bereidde je je voor op je nieuwe rol?

“Niet. Sinds mijn pensionering ben ik lid van de pensioencommissie van de Vereniging van DSM gepensioneerden (VDP). Toen er bestuursverkiezingen kwamen bij PDN, stelde ik mij kandidaat. Ik heb nu nog de pensioenkennis om op een waardevolle manier bij te dragen aan de toekomst van PDN.”

“Tot mijn grote vreugde ben ik gekozen als bestuurslid. Je kunt je hierop ook niet voorbereiden. Als je gekozen bent, wordt pas duidelijk welk ontwikkelingstraject nodig is. Stichting Pensioen Opleidingen (SPO) maakte een deskundigheidsprofiel op. Op basis daarvan moest ik 2 trainingen volgen. Ik ben nu bezig met de module Vermogensbeheer en dan volgt er nog een gespreks-training als voorbereiding op de toetsing door De Nederlandse Bank (DNB).”

Wat viel je tot nu toe op bij PDN?

“Ik woonde pas enkele vergaderingen bij als toehoorder. Als aspirant-bestuurslid ben ik nog nauwelijks direct betrokken bij de dagelijkse gang van zaken. Er zijn nu professionele bestuurders en sleutelfunctiehouders; die waren er tijdens mijn vorige bestuursperiode nog niet. Ook is de regelgeving toegenomen en strikter geworden. De administratieve belasting (lees: de lengte van een aantal documenten, red.) is zeker niet minder dan in het verleden. Ook heeft PDN nu nog meer last van het economische klimaat.”

“Er is veel veranderd. Het aantal actieven bij PDN daalde vanaf het begin van deze eeuw sterk. Er zijn nu nog 6.000 actieve deelnemers. Daarvan is 40% niet bij DSM in dienst, maar bij de overige aangesloten werkgevers. Systemen, werkgevers, de hele wereld is veranderd. En er gaat nog veel veranderen, zeker op pensioengebied.”

Wat is jouw drive als PDN-bestuurder?

“Ik vind de financiële wereld boeiend. Intrigerend. En PDN is onderdeel daarvan. PDN is van ons allemaal. Het voelt ook als mijn

PDN. Ik zie ons fonds als een bedrijf dat werkt voor zijn deelnemers en ik realiseer me terdege dat je omgaat met de portemonnee van een ander. Alles wat je doet, raakt deelnemers financieel.”

“In 2008 had PDN nog een behoorlijke dekkinggraad. Die ging alleen maar omlaag. Naast een hele strakke regelgeving is de lage rente nu een dominante factor. Dat heeft een enorm effect op de dekkinggraad. We konden pensioenen al jaren niet meer verhogen. Daardoor liep iedereen achterstand op op iets wat ooit is beloofd. Misschien niet gegarandeerd, maar toch. En dan het grote effect van COVID-19 op de economie. Door het verder verruimde financiële beleid van Centrale Banken legt dit nog meer druk op de rente. Er ligt dus een geweldige uitdaging. Dat is mij op het lijf geschreven.”

Wat voor bestuurder ben je? Wat is jouw kracht?

“Grenzen verleggen, is een rode draad in mijn loopbaan. Ik kijk altijd vooruit, ben strategisch ingesteld en meestal toekomstgericht. Ik zit nooit stil bij de status quo, maar kijk altijd naar hoe je zaken verder kunt ontwikkelen. Dan denk ik soms aan een liedje van Purper: “Je moet zeilen op de wind van vandaag, de wind van gisteren brengt je niet vooruit, de wind van morgen blijft misschien wel uit”. Dat veranderen zit in mijn genen. Er zijn meestal meerdere oplossingen. Er is niet één weg naar Rome.”

“Gaat het om communicatie met deelnemers, dan vind ik dat die transparant, helder en duidelijk moet zijn. Vanuit mijn ervaring binnen het USA Defined Contribution Pensioenfonds, denk ik hieraan te kunnen bijdragen. Ik hoop dat ik het vertrouwen van een groot aantal mensen kan waarmaken.”

Hoe kijk jij aan tegen het pensioenakkoord?

“Er ligt een basisakkoord, maar er moet nog heel veel gebeuren. Het is goed dat er uiteindelijk een doorbraak is en dat er een nieuwe opzet komt. Die lijkt in ieder geval veel transparanter. Wat dat voor deelnemers in de praktijk gaat betekenen, moet nog blijken. Vóór 1 januari 2022 moet er formele wetgeving liggen. In 2026 moeten alle pensioenfondsen over zijn naar het nieuwe pensioencontract. Voor een groot deel ligt dat ook bij de sociale partners. Het bestuur moet goed kijken naar de samenstelling van het deelnemersbestand en de belangen die daarmee samenhangen. PDN heeft in verhouding weinig actieven en veel slapers en gepensioneerden. Het pensioenakkoord op een goede en verstandige manier, maar ook acceptabel en evenwichtig vormgeven, is een grote uitdaging in de huidige turbulente context. Elke financieel-economische voorspelling is morgen weer achterhaald.”

“Binnen het nieuwe pensioencontract ontstaat naar verwachting een hele andere dynamiek. Deelnemers krijgen dan meer

een eigen potje. Er komt een verdeling over de generaties die minder ter discussie staat en pensioenen bewegen meer mee met de economische ontwikkelingen. Een verhoging of verlaging van pensioenen volgt deze ontwikkelingen meer direct.”

Wanneer merken de PDN-deelnemers iets van het pensioenakkoord?

“Dat duurt nog wel een aantal jaren. De komende 2 jaar merken deelnemers er niet veel van. Tussen 2022 en 2026 moet iedereen over naar het nieuwe pensioencontract. Dan ligt het eraan of je als pensioenfonds vooroploopt of dat je aan het einde van de rit zit. Het bestuur werkt samen met sociale partners aan de ontwikkeling van een voor PDN passend tijdspad.”

Hoe moeten deelnemers zich voorbereiden op het pensioenakkoord?

“Het is goed om op de hoogte te blijven van wat er in de politiek gebeurt en welke verdere wetgeving er tot stand komt. En volg de communicatie van PDN. Belangrijke besluiten publiceren wij op de website. Zodra er iets wijzigt voor de individuele pensioenen van deelnemers, ontvangt iedereen daarover persoonlijk bericht.”

Wat doe je in je vrije tijd?

“Ik ben sterk geïnteresseerd in de financiële wereld en volg die dagelijks. Ik beleg privé, lees ieder dag het financiële dagblad (FD), ben lid van het IEX-platform en de Vereniging van Effectenbezitters (VEB). Ik klus regelmatig. Zo hielp ik de woning van onze dochter en zoon mee opknappen. Ook ons eigen huis krijgt regelmatig mijn aandacht. Ik onderhoud onze tuin en fitness 2 keer per week. Verder passen mijn echtgenote en ik op 2 van onze kleinkinderen. We hebben 3 kleinkinderen en 2 bonuskleinkinderen.”

Hoe ziet je woonomgeving eruit?

“We wonen al 32 jaar in Born. Ons huis is het laatste huis in een doodlopend straatje. Het is in 1988 gebouwd in een oude boerderijachtige stijl met uitzicht op een voormalige kasteelboerderij. Een heel rustig plekje.”

Waar ben je het meest trots op?

“Trots vind ik een verkeerd woord. Mijn ouders zorgden ervoor dat ik kon studeren en ze stonden altijd achter mij. Er is toen een basis gelegd. Vervolgens kwam ik bij DSM terecht, waar ik goed landde en kansen kreeg. Ook in een bedrijf bereik je niets zonder mensen om je heen, een team. Iets kunnen bereiken, iets kunnen doen, dat doe je samen. Ik kon meestal in een omgeving werken waarin dat mogelijk was. Dat laatste geldt ook voor mijn gezin. Ook daar moet je de ruimte krijgen, ze moeten achter je staan. Als dat er allemaal niet was geweest, dan had het plaatje er waarschijnlijk anders uitgezien. Misschien moet ik daar dan wel trots op zijn, maar het woord trots vind ik moeilijk. Ik ben wel ontzettend blij met heel veel dingen.”

Wat is jouw droom voor PDN? Hoe ziet PDN er over 5 jaar uit?

“Ik hoop dat we over 5 jaar in een meer economisch stabiele omgeving verkeren, met voor iedereen op dat moment en in de verdere toekomst een goed en acceptabel pensioen. En dat pensioenen meegroeien met de dan hopelijk positieve economische ontwikkelingen en dat iedereen daarvan kan profiteren.”

Er is nu veel onzekerheid, waardoor het ook moeilijk is om realistische voorspellingen te doen voor over 5 jaar. Als fonds moeten we zorgen voor een zo goed en solide mogelijke financiële toekomst voor onze deelnemers, binnen de gegeven kaders en binnen de omgeving waarin PDN moet opereren.”

Vraag het aan Meta

Op mijn pensioenoverzicht (UPO) staat dat mijn pensioenleeftijd 67 jaar is, maar ik ga op mijn AOW-leeftijd met pensioen. Hoe zit dat?

Meta Knuth, senior medewerkster pensioenen DSM Pension Services:

“Vroeger was het een stuk eenvoudiger. Je had de AOW-leeftijd en je pensioendatum. Voor beide was dat 65 jaar. Nu zijn er zoveel verschillende leeftijden die worden gebruikt voor je pensioen dat je door de bomen misschien het bos niet meer ziet!

Laten we beginnen met de leeftijden die onze overheid vaststelt, bijvoorbeeld de opschuivende AOW-leeftijd. De AOW-leeftijd is op dit moment 67 jaar als je geboren bent ná 28 februari 1957. Ben je geboren vóór deze datum, dan ligt je AOW-leeftijd tussen de 66 en 67 jaar. Volgens de laatste berichten geldt de AOW-leeftijd van 67 jaar tot 2026. Vanaf 2026 kan dit weer hoger worden.

Daarnaast stelt de overheid een pensioenrekenleeftijd vast. Die gebruiken we om de pensioenopbouw van iedereen te berekenen. De overheid stelde deze pensioenrekenleeftijd vast op 68 jaar. Om het nog wat moeilijker te maken, mogen de sociale partners in het pensioenreglement afwijken van die 68 jaar. Bij PDN deden ze dat en kozen ze voor een pensioenrekenleeftijd van 67 jaar. In het pensioenreglement en op je UPO vind je deze leeftijd terug onder de naam pensioenleeftijd. Verwar deze dus niet met je AOW-leeftijd.

Wanneer wil jij je pensioen laten ingaan?

Gelukkig is er een belangrijke datum die je zelf mag kiezen. Dat is je eigen pensioendatum. De datum dat jij je pensioen wilt laten ingaan. Die datum moet in Nederland liggen tussen je 55ste en je AOW-leeftijd plus maximaal 5 jaar. Bij PDN mag je vanaf je 55ste je pensioen laten ingaan. Ook dit is weer een keuze die de sociale partners maakten. In de regel gaat je pensioen uiterlijk in op je AOW-leeftijd, omdat volgens de CAO op die leeftijd je dienstverband eindigt. Maar je kunt je pensioen dus ook later laten ingaan dan je AOW-leeftijd. Let op dat dit uitstellen van je pensioen invloed heeft op je verzekerd partnerpensioen. Welke invloed dat is, kun je berekenen in de pensioenplanner. Wil je weten hoe? Stuur dan een e-mail naar de Pension Desk.”

Heb jij een vraag voor Meta? Laat het ons weten via redactie.pdn@dsm.com.

De pensioenreis van John van Engelen

Rechts de R.K. St. Stephanuskerk uit 1782, gebouwd door Peter Rutten uit Stevensweert. Links het voormalige gemeentehuis van Stevensweert, nu museum, gebouwd naar een ontwerp van Pierre Cuypers in 1858.

In Midden-Limburg, op een 'Eiland in de Maas', ligt het karakteristieke dorp Stevensweert. Daar spreken we op een zonnige nazomerdag af met John van Engelen. Ons gesprek vindt plaats in het Streekmuseum van Stevensweert/Ohé en Laak waarvan John mede-oprichter (1983), voorzitter en secretaris a.i. is. We leren niet alleen meer over John, maar ook over de historie van het 'Eiland in de Maas' en de vele bezienswaardigheden in het museum.

Onder de indruk

In 1633, tijdens de Tachtigjarige Oorlog, bouwden de Spanjaarden het 'Eiland in de Maas' inclusief Stevensweert om tot een vesting. Ze legden om Stevensweert een aarden vestingwal aan met 7 uitspringende punten, de bastions en 5 verdedigingseilanden, de zogenoemde ravelijnen. Dat is nog steeds terug te zien aan de 7-hoekige omtrek en het radiale stratenpatroon: de straten komen

vanuit de verdedigingswerken samen in het middelpunt. In 2010 werd een deel van de vestingwerken gereconstrueerd.

Het museum ligt aan het Jan van Steffeswertplein. Nog voordat John het museum voor ons opent, wijst hij ons op de bestrating van het plein dat op kunstzinnige wijze het grondplan van de vesting uitbeeldt. Naast zijn vele werkzaamheden voor het museum is

John ook VV-gids voor het 'Eiland in de Maas'. "Wij wonen sinds 1978 in Stevensweert. Mijn vrouw en ik konden toen de schuur kopen van de boerderij van mijn schoonouders", vertelt John. In het museum gaat Johns rondleiding verder en vertelt hij onder andere over Jan van Steffeswert, een middeleeuwse ambachtsman die zeer tegen het toenmalige gebruik zijn beeldsnijwerken signeerde. We zijn onder de indruk van de vele archeologische vondsten, de maquettes en de interieurstukken uit het kasteel Walburg die te zien zijn in het museum.

Het nest

"Ik ben in 1950 geboren in Echt als 4e van 7 kinderen van een hartelijk kappersgezin. Na de lagere school in

Echt ging ik naar de mulo in Susteren en daarna naar de hbs-A in Roermond. Vervolgens stond ik voor een moeilijke keuze. Mijn hart zei sociale academie, mijn verstand heao. Uiteindelijk koos ik voor heao bedrijfseconomie in Sittard en daarvan heb ik geen spijt. Ongeveer 10 jaar geleden kwam ik er via een gesprek met de kapelaan in Echt achter dat DSM tijdens mijn sollicitatieproces in 1973 navraag deed bij de lokale pastoor uit welk nest ik kwam. Hij gaf kennelijk een tevredenstellend antwoord", vertelt John lachend.

Vrijwilligerswerk

Alhoewel John niet koos voor de sociale academie, bracht en brengt hij zijn sociale vaardigheden wel dagelijks in praktijk. "Ik houd van organiseren en wil graag ergens verantwoording voor dragen. Ik ben een gemeenschapsmens en vind het uitdagend om mensen enthousiast te maken. Ik doe al vanaf mijn 16e jaar vrijwilligerswerk, met name langdurig bestuurswerk. Zo zat ik van 2011 tot 2019 in de raad van toezicht van Arcus, het huidige Vista Collega, en ben ik lid van de Werkgroep Stevensweert 2033. Die werkgroep stimuleert het uitvoeren van projecten om de leefbaarheid in Stevensweert te vergroten, zoals de aanleg van bloemenkorven, spiegeluintjes en natuurgebieden. Dit laatste als gevolg van de grootschalige ontgrindingen. Ook kreeg het dorp recent 2 nieuwe toegangspoorten, de kunstwerken Veldpoort en Maaspoort."

Naast het museum ligt de R.K. kerk St. Stephanus waar John ook actief is. Eerst als penningmeester van het kerkbestuur en nu als collectant en acoliet bij begravenissen. Dit jaar ontving hij een koninklijke onderscheiding voor zijn vrijwilligerswerk. John vindt overigens dat zijn vrouw die verdiende, omdat hij vaak van huis was voor deze activiteiten.

Heerlijke combinatie

"DSM was mijn eerste en enige werkgever. Ik solliciteerde er in 1973, na mijn militaire dienst. Ik vertelde over mijn probleem bij het kiezen van een vervolgopleiding. Daar werd juist heel positief op gereageerd. Ook al had ik een oplei-

ding op economisch gebied, er waren mogelijkheden en vakgebieden genoeg waarin ik ook mijn andere competenties kwijt kon. Ik startte als medewerker bij het ATV Bedrijfsbureau.

Die functie was belangrijk voor mijn start binnen DSM, omdat ATV energie leverde aan én inkocht van alle bedrijfsonderdelen op de locaties Geleen en Beek. Na een aantal functies bij diverse afdelingen ging ik in 1992 aan de slag bij Energie Beheer Nederland (EBN) als manager financiële administratie en verslaglegging. Ik combineerde dat met mijn werkzaamheden voor de ondernemingsraad van het hoofdkantoor en voor PDN, waar ik in 1993 startte als bestuurslid. Dat deed ik tot medio 2016, waarvan 9 jaar als plaatsvervangend voorzitter. Daarna was ik nog 4 jaar lid van het verantwoordingsorgaan."

"Ik kijk heel tevreden terug op mijn werkzame leven. Het was een heerlijke combinatie van werk en bestuursfuncties bij PDN en de ondernemingsraad. Dat lukte overigens uitsluitend door de goede medewerking van mijn managers, maar zeker ook door de samenwerking tussen mijn medewerkers en

andere collega's. Die moesten mijn afwezigheid door mijn bijbanen namelijk opvangen. Ik ben ze daar zeer dankbaar voor."

"Had ik me ooit gerealiseerd hoeveel het waard was om de periode tussen je 60e en 70e jaar samen met je vrouw gezond door te brengen?"

De knop om

"In 2006 besloot de directie van EBN naar Utrecht te verhuizen. Er werd in overleg met de ondernemingsraad van het hoofdkantoor, waarvan ik voorzitter was, een compromis bereikt over een overgangstermijn van 4 jaar om in Utrecht op te bouwen en in Heerlen af te bouwen. Er kwam ook een sociaal plan voor de mensen die niet meewilden

Paspoort John van Engelen

Geboren: 11 augustus 1950

Sinds 1973 getrouwd met Josje, 2 zonen: Cierel en Bastiaan, 3 kleinkinderen: Sara (7), Sophie (5) en Tom (0,5).

Loopbaan:

- Medewerker ATV bedrijfsbureau;
- Medewerker Financiële Administratie ATV;
- Chef Financiële verslaglegging en staf GOP;
- Medewerker Economie Acquisitie en Verslaglegging (EAV);
- Medewerker Concern Administratie (CA);
- Sectorcontroller ALZA Research;
- Manager Financiële Administratie en verslaglegging Energie Beheer Nederland (EBN);
- Stafid, projectleider Treasury EBN;
- Stafid, projectleider Audit EBN.

Ging in 2011 op 60-jarige leeftijd met (vervroegd) pensioen.

Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak

Het Fonds Sociale Instellingen (FSI) steunt het Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak van 2020 tot en met 2022.

Medewerkers, (vervroegd) gepensioneerd van de doelgroep van FSI en hun gezinsleden, hebben gratis toegang tot het museum.

Openingstijden:

1 april t/m 30 oktober: donderdag t/m zondag 13.00 -16.00 uur

1 november t/m 31 maart: zondag 13.00-16.00 uur

Iedere maand is er een themawandeling.

Voor meer informatie: museumstevensweert.nl.

naar Utrecht. In de periode van 2006 tot en met 2010 voerde ik voor EBN diverse projecten uit. Ik wilde niet naar Utrecht verhuizen, maar ik bouwde wel mee op. Toen dat eind 2010 klaar was, was ik 60 jaar. Ik werkte aan mijn terugkeer bij een DSM-afdeling en de sollicitatieprocedure liep al. De betreffende directeur en ik bereikten op vrijdagmiddag overeenstemming. Ik zou op maandag mijn definitieve 'ja' geven. Bij de afsluitende kop koffie vroeg hij of ik me ooit had gerealiseerd hoeveel het waard was om de periode tussen je 60e en 70e jaar samen met je vrouw gezond door te brengen. Voordat ik van Heerlen terug was in Stevensweert had ik de knop omgedraaid. Waarom ging ik een nieuwe uitdaging aan bij DSM, terwijl ik financieel onafhankelijk was. Zo nam ik in 2010 afscheid van het bedrijf met veel mooie herinneringen, zoals aan de beursgang van DSM in 1989 en het feest in Vaalsbroek met iedereen die erbij betrokken was. Ik heb nog veel contact met oud EBN-collega's. We komen zo'n 4 keer per jaar met 10 tot 15 mensen bij elkaar voor wandelingen en de nazit in Zuid- of Midden-Limburg."

Actief

Wie denkt dat Johns week volledig is

gevuld door alle verenigingsactiviteiten heeft het mis. "We hebben 3 kleinkinderen. Kleindochter Sophie was tot haar 4e jaar iedere week 2 dagen bij ons en nu ze naar school gaat 2 halve dagen", vertelt John. "Mijn schoonmoeder die 40 jaar naast ons woonde, zit vanaf 2018 in een zorgcentrum in Echt. Daar gaan we, en vooral mijn vrouw, vaak naartoe."

"Na eerdere verre rondreizen, onder andere naar de Verenigde Staten, China en Mexico, zoeken mijn vrouw en ik het vanaf mijn pensioen dichterbij in Turkije, Oostenrijk, Polen en Werelderfgoed Bosnië/Kroatië. We fietsen en wandelen veel samen. Ik wandelde ook ieder jaar met vrienden een week in de Alpen/Dolomieten. Vorig jaar deed ik dat voor de 25ste en tevens ook laatste keer. In 2011 liep ik met een vriend 2 weken in de Himalaya, tot circa 5.700 meter, in de buurt van de Mount Everest. Ik liep 17 keer de Kennedymars, waarvan 13 keer met mijn vrouw."

Over pensioen

We vragen John of hij nog iets wil zeggen over pensioenen. "Ik hoop dat het nieuwe landelijke pensioenakkoord voortvarend wordt ingevoerd. Daardoor komen er meer kansen op pensioenver-

hogingen, maar de kansen op pensioenverlagingen stijgen ook. Veel discussies over pensioenen gaan logischerwijs over de hoogte van het pensioen. Daarbij vergeten mensen vaak de uitgaven ná pensionering. Heb je geen hypotheekverplichtingen en/of studerende kinderen meer, dan is de hoogte van je pensioen minder relevant dan als je die verplichtingen wel hebt. Wil je eerder stoppen met werken, dan is het goed om je te informeren over de keuzemogelijkheden, bijvoorbeeld de keuze voor variatie in de hoogte van je pensioen in bepaalde periodes."

Voordat we afscheid nemen van John, neemt hij ons mee naar de filmzaal van het museum. Daar zien we een korte film over de geschiedenis van Stevensweert, het 'Eiland in de Maas'. Heel wat informatie rijker en met een aantal folders over het museum bij ons, keren we huiswaarts.

Betaaldata pensioenen

PDN maakt de pensioenen - met uitzondering van december - op de 27ste van de maand over. Als de 27ste in een weekend valt, dan betalen we de pensioenen eerder uit.

Betaaldata 2020

november 27

december 21

Dekkingsgraad PDN

Een belangrijke graadmeter voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. Het geeft de verhouding aan tussen het vermogen van PDN (pensioenvermogen) en de pensioenen die PDN nu en in de toekomst moet uitbetalen (pensioenverplichtingen). Als de dekkingsgraad bijvoorbeeld 110% is, dan staat tegenover elke € 100 die PDN moet uitbetalen aan gepensioneerden € 110 aan vermogen. PDN maakt de cijfers elk kwartaal bekend op de website.

Onderstaande tabel toont de dekkingsgraad vanaf 2016

Stand per einde	Dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad	Gehanteerde rente	Rendement (t/m)
2016	102,8%	98,8%	1,3%	7,6%
2017	110,1%	107,8%	1,5%	5,6%
2018	105,0%	109,3%	1,3%	-1,8%
Q1 2019	105,2%	108,2%	1,1%	5,9%
Q2 2019	101,6%	106,8%	0,8%	8,4%
Q3 2019	97,6%	103,6%	0,4%	12,1%
Q4 2019	104%	102,3%	0,7%	12,7%
Q1 2020	91,2%	99,8%	0,4%	-6,6%
Q2 2020	93,4%	97,0%	0,2%	-1,5%
Q3 2020	96,7%	96,5%	0,2%	0,1%

Bij beslissingen over toeslagverlening of korten moeten pensioenfondsen gebruikmaken van de zogenoemde 'beleidsdekkingsgraad'. Deze dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse dekkingsgraden.

Broodje aap pensioen

Als de pensioenen niet verhoogd worden, dan heeft dat alleen maar gevolgen voor gepensioneerden.

Alles wordt steeds duurder. Wij proberen daarom het al opgebouwde pensioen van medewerkers elk jaar te laten stijgen. Dit noemen we ook wel 'indexatie'. Als we in een jaar te weinig geld hebben, kunnen we niet indexeren en verliest pensioen waarde. Dat geldt voor gepensioneerden, maar óók voor medewerkers.

Zolang je medewerker bent, proberen we ieder jaar jouw opgebouwde pensioen te verhogen met het percentage van de CAO-loonstijging. Na je uitdiensttreding of pensionering streven we ernaar het pensioen te verhogen met de prijsstijgingen. Sinds 2012 konden wij de pensioenen helaas niet meer verhogen.

Een gepensioneerde voelt een misgelopen indexatie direct in zijn portemonnee: de prijzen stijgen, maar het pensioen blijft gelijk. Voor medewerkers is dit effect minder voelbaar. Toch werkt dit hetzelfde: je pensioenopbouw - en dus ook wat je uiteindelijk aan pensioen ontvangt - wordt door een misgelopen indexatie minder waard.

Colofon

PDN Magazine verschijnt 2 keer per jaar en is bestemd voor alle deelnemers van PDN. Voor blinden en slechtzienden is een gesproken versie van PDN Magazine kosteloos verkrijgbaar.

Hoofdredactie

Ilona Suijkerbuijk

Eindredactie

Ron van Berkel, Bex*communicatie

Redactie

Mark Gerards, Karin Grannetia,
Monique van Heeswijk, Jacqueline Lommen,
Maurice Mennens

Fotografie

Mark Gerards, stockphoto

Deze editie kwam tot stand met dank aan:

Rein Pikaart, John van Engelen,
Michel Ubachs, Ivo Nelissen, Roel Mesters,
Hettie Kijzers

Ontwerp

Perron 9
www.perron9.nl

Druk

arsprintmedia
www.arsprintmedia.nl

Verspreiding

PostNL

Redactieadres

PDN t.a.v. Ilona Suijkerbuijk
Postbus 6500
6401 JH Heerlen
redactie.pdn@dsm.com
(045) 578 21 57

Vragen over je pensioen?

www.pdnpensioen.nl
Of bel/mail naar de Pension Desk
(045) 578 81 00
info.pdn@dsm.com

Aan de inhoud van dit magazine kunnen geen rechten worden ontleend. Bij de samenstelling van dit nummer is de redactie met de grootst mogelijke zorg te werk gegaan. Echter, cijfers en/of informatie kunnen in voorkomende gevallen al tijdens de productieperiode achterhaald zijn. PDN noch DPS aanvaardt enige aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden of het afgaan op de informatie. Rechten kunnen uitsluitend worden ontleend aan het voor de deelnemer geldende pensioenreglement.

Column door Irene van den Berg

Blik op de toekomst

Het raakt me als ik jongeren moedeloos hoor praten over hun toekomst. Zoals een student Culturele en Maatschappelijke Vorming onlangs tegen het Parool. “Het is heel deprimerend voor mij dat ik zo hard aan het bouwen was voor mijn toekomst en nu alles kapot wordt gemaakt.” Hij had naast zijn studie een evenementenbureau, dat door de coronacrisis op sterven na dood was.

“Ik zit met zoveel vragen: Hoe lang gaat dit alles nog duren? Ga ik door met mijn studeren of moet ik het roer omgooien? Moet ik blijven hopen dat het allemaal ooit nog goedkomt? Ik heb heel veel angst en stress”, vertelde hij. Toen ik studeerde, maakte ik me vooral druk om de volgende vragen: Hoe lang is de kroeg nog open? Ga ik naar het feestje van vriend x of vriendin y? En moet ik blijven hopen dat die jongen nog verliefd op me wordt?

Driekwart van de jongvolwassenen van 18 tot 35 jaar heeft last van psychische klachten door de coronacrisis. Onzekerheid over hun huis of baan, extra werkdruk en het gebrek aan contact en afleiding zorgen voor stress en moedeloosheid bij deze groep. Dat jongeren zich grote zorgen maken, is heel begrijpelijk. Het virus raakt hen nauwelijks, maar de coronaregels treffen hen des te harder. Sinds maart zijn het vooral de jongeren die hun baan kwijtraakten.

Moet je in zo'n onzekere tijd jongeren ook nog eens 'lastigvallen' met hun pensioen? Helaas wel. Jongeren moeten flink gaan sparen voor ná hun pensionering, stelde het Centraal Planbureau onlangs. Door de coronacrisis blijft de rente voorlopig laag. Ouderen hebben het grootste deel van hun pensioenvermogen al opgebouwd, dus zij hebben daar minder last van. Maar wie nu nog jong is, heeft nog weinig gespaard en wordt daardoor harder geraakt.

Het is een lastige boodschap. Hoe vertel je een twintiger die bang is om zijn baan in het toerisme of de culturele sector te verliezen dat hij zich ook nog eens druk moet maken over zijn pensioen 40 jaar later? Veel jongeren staan nu in de overlevingsstand en hebben weinig ruimte in hun hoofd om ver vooruit te kijken.

Wie jongeren wil helpen om zich financieel voor te bereiden op de toekomst, moet oog hebben voor hun zorgen en kwetsbaarheid nu. We kunnen proberen ze nu ook nog pensioenstress aan te praten, maar ik denk dat jongeren meer gebaat zijn bij een flinke dosis empathie.

Irene van den Berg is journalist en columnist, met als specialisatie geld en psyche. In haar artikelen onderzoekt zij ons economisch gedrag. Irene schrijft onder meer voor het AD, Radar+ en Psychologie Magazine.